

MEDYA VE KADIN CİNAYETLERİ; ÇANAKKALE YEREL MEDYA ÖRNEĞİ 2024*MEDIA AND FEMICIDES; THE EXAMPLE OF LOCAL MEDIA IN ÇANAKKALE 2024*Hicran Özlem İLGIN¹
Damla KARAGÜL²ORCID: H.Ö.I. 0000-0002-0549-0710
D.K. 0000-0003-2947-7032

Corresponding author/Sorumlu yazar:

¹ Hicran Özlem İlgınÇanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye
E-mail/E-posta: hicranilgin@comu.edu.tr² Damla KaragülÇanakkale Onsekiz Mart University, Türkiye
E-mail/E-posta: damlakaragul1@gmail.com

Received/Geliş tarihi: 25.07.2024

Similarity Ratio/ Benzerlik Oranı: %8

Revision Requested/Revizyon talebi:

05.08.2024

Last revision received/Son revizyon teslimi:

05.08.2024

Accepted/Kabul tarihi: 07.08.2024

Ethics Committee Permission/ Etik Kurul İzni:
There is no element in the study that requires ethics committee approval. / Çalışmada etik kurul onayı gerektiren bir unsur bulunmamaktadır.**Citation/Atıf:** İlgın, H.Ö. & Karagül, D. (2024). Medya ve Kadın Cinayetleri; Çanakkale Yerel Medya Örneği 2024. Journal of Communication Science Researches, 4 (3), 235-245.<https://doi.org/10.5281/zenodo.13254303>**Öz**

Bu çalışma, 2022 yılında Çanakkale’de gerçekleşen kadın cinayetlerinin yerel medyada yansımalarının ele alındığı “Medya ve Kadın Cinayetleri; Çanakkale Yerel Medya Örneği” başlıklı çalışmanın devamı niteliğindedir. 2022 yılında analiz edilen haberler doğrultusunda “Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi” geliştirilmiş, proje kapsamında Çanakkale yerel medya çalışanlarına “Habercilikte Görsel İletim Kullanımı ve Uygulamaları, Gazete Haberlerinde Kadın Temsili ve Etik Unsurlar, Basında Kadına Yönelik Şiddet Haber İçerikleri, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Odaklı Haber Söylemleri ve Etik Haber Üretim Dinamikleri konularında” eğitimler verilmiştir. 7 ay süren eğitimler sonucunda, Çanakkale yerel medya çalışanlarının kadına yönelik şiddet haberlerinin yazımı noktasında gelişme durumunun analiz edilmesi amaçlanmıştır. Dolayısıyla bu çalışmada, projenin eğitim sonrası sürecini kapsayan 2024 yılında gerçekleşen kadın cinayetlerinin Çanakkale yerel medya çalışanları tarafından nasıl kaleme alındığı, haber söylemlerinde gözlemlenen değişiklikler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, önceleri mağdurun kimlik bilgilerine yer verilen haberlerin yerine failin kimliğinin deşifre edildiği, mağdur olan kadının isminin ise kodlu bir şekilde verildiği gözlemlenmiştir. Haber görsellerinin çoğunlukla, “Son Dakika”, “Kadın Cinayeti İşlendi” vb. yazıların büyük puntolarla yazılması şeklinde sunulduğu kayıt altına alınmış, görsellerin medyadaki etik ilkeler göz önünde bulundurularak kullanılmaya başlandığı görülmüştür. Haberlerde toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusuna yer verildiği, haber metninin sonuna farkındalık yaratacak dipnotlar eklendiği tespit edilmiştir. Proje, yerel medyada bir pilot çalışma niteliğinde olup ulusala yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Cinayeti, Yerel Medya, Kadına Yönelik Şiddet, Toplumsal Cinsiyet.**Abstract**

This study is a continuation of the work titled “Media and Femicide: The Case of Local Media in Çanakkale,” which examined the reflection of femicides that occurred in Çanakkale in 2022 in the local media. Based on the news analyzed in 2022, the “Zero Tolerance for Violence Against Women News Project” was developed. As part of the project, local media workers in Çanakkale were trained on “The Use and Practices of Visual Communication in Journalism, Representation of Women in Newspaper News and Ethical Elements, News Content on Violence Against Women in the Media, Gender Equality-Oriented News Discourses, and Ethical News Production Dynamics.” The aim was to analyze the improvement in the writing of news about violence against women by local media workers in Çanakkale as a result of these seven-month-long trainings. Therefore, this study analyzed how femicides that occurred in 2024, covering the post-training period of the project, were reported by Çanakkale local media workers and the changes observed in news discourses using content analysis. The analysis revealed that, unlike before, the news now disclosed the identity of the perpetrator while coding the identity of the victim. It was recorded that most of the news visuals were presented in a way that emphasized phrases like “Breaking News,” “Femicide Occurred” in large fonts, indicating an importance placed on ethical visual use. It was found that the news included an emphasis on gender equality and that awareness-raising footnotes were added at the end of the news texts. The project serves as a pilot study in local media, and it is crucial to extend it nationally.

Keywords: Woman’s Murder, Local Media, Violence Against Women, Gender.

GİRİŞ

Diana Russell'ın, Mart 1976'da Nicole van de Ven ile birlikte Brüksel'de düzenlediği 'Kadınlara Yönelik Suçlar Birinci Uluslararası Mahkemesi'ndeki duruşmalarda "femicide" (kadın cinayeti) kavramını ortaya atmasından bu yana neredeyse 50 yıl geçmiştir (Corradi ve diğerleri, 2016, s. 975). Kadın cinayetleri, Russel tarafından ataerkil ve kadın düşmanı bir kültür tarafından gerçekleştirilen bir eylem olarak nitelendirilmiştir (Radford & Russell, 1992, s. 18). 2001 yılında ise bu kavram, kadınların yalnızca kadın oldukları için erkekler tarafından öldürülmesini ifade edecek şekilde yeniden tanımlanmıştır (Russell & Harmes, 2001). Günümüzde kadın cinayetleri hem ulusal hem de uluslararası alanda çözülmesi gereken bir problem olarak karşımıza çıkmakta, özellikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygın, geleneksel kültür kodlarının yerleşmiş olduğu toplumlarda ciddi bir orana tekabül etmektedir. Medya çalışanları bu konuda önemli bir rol üstlenmekte, toplumun kadının konumuna ve kadın cinayetlerine yönelik algısını haber söylemleri ile pekiştirmektedirler.

Medya, hangi konuların kamuya açıklanacağı ve hangi bilgilerin paylaşılacağını belirlemektedir. Kellner (1995, s. 24) medyanın bireylerin dünya görüşlerini şekillendirmeye yardımcı olduğunu; olumlu veya olumsuz, iyi veya kötü, ahlaki açıdan etik veya etik dışı düşündüğümüz şeyleri etkilediğini savunmaktadır. Teknolojinin yaygınlaşmasıyla, bireyler ulusal ya da uluslararası olaylar hakkında bilgi edinmek için medyaya daha çok güvenmekte, bu güven bireylerin olay algısını şekillendirmektedir (Mercer, 2019, s. 6). Yapılan çalışmalar göstermektedir ki medya, halkın suç ve mağduriyet anlayışını şekillendirmede güçlü bir rol oynamaktadır. Şiddet suçlarına doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmayan bireylerin bu olaylar hakkında bir bakış açısı kazanmasının birincil kaynağıdır (Chermak, 1995) (Croteau & Hoynes, 1997). Dolayısıyla medyanın bireylere kadına yönelik şiddet noktasında doğru bir bakış açısı kazandırması ve toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci oluşturması ancak eşitlikçi, tarafsız ve etik haber söylemleri ile mümkün olacaktır.

Bu öngörüden yola çıkılarak Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yürütücülüğünde, Çanakkale Valiliği ve Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı iş birliğinde 'Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi' gerçekleştirilmiştir. 7 ay süren bir eğitim modülü ve sonrasında haber analizlerini kapsayan projenin geliştirilmesi, Ilgın ve Karagül'ün 2022 yılında yayınladığı "*Medya ve Kadın Cinayetleri; Çanakkale Yerel Medya Örneği*" başlıklı çalışmaya dayanmaktadır. Çalışma kapsamında 2022 yılında gerçekleştirilen 3 kadın cinayetinin Çanakkale yerel medyada nasıl yer aldığı analiz edilmiş; haber söylemlerinin erkek yanlısı, kadını suçlayıcı, cinayeti gerekçelendirici ve mağdurun mahremiyetini göz ardı edici olduğu kayıt altına alınmıştır. Bu veriler ışığında geliştirilen projede, Çanakkale yerel medya çalışanlarına 'Habercilikte Görsel İletim Kullanımı ve Uygulamaları, Gazete Haberlerinde Kadın Temsili ve Etik Unsurlar, Basında Kadına Yönelik Şiddet Haber İçerikleri, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Odaklı Haber Söylemleri ve Etik Haber Üretim Dinamikleri' konularında eğitimler verilmiştir.

Bu bağlamda çalışmada, 'Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi' süresince eğitim alan yerel medya çalışanlarının 2024 yılında gerçekleşen kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerini nasıl ele aldığı analiz edilmiştir.

KADIN CİNAYETİ

Radford, 1992 yılında Russell ile yayımladığı ilk kadın cinayeti antolojisinde, kadın cinayeti kelimesini kadınların erkekler tarafından aşağılama, nefret, haz veya kadınlara sahip olma duygusuyla öldürülmesi olarak tanımlamakta; kadınların bu şekilde düşmanca öldürülmesinin "*ataerkil toplumlarda kadınların ezilmesi bağlamında*" araştırılması gerektiğini savunmaktadır. Onun savına göre erkekler kadınlara oranla daha fazla öldürülüyor olsalar dahi sadece erkek oldukları için nadiren öldürülmektedirler (Radford & Russell, 1992, s. 3-10). Günümüzde de cinsiyete dair eril ve kadın düşmanı bakış açısı devam etmekte, kadına yönelik şiddetin kabul edilebilir bir çatışma, anlaşmazlık ve sorun çözme yolu olduğuna ilişkin görüşler bulunmaktadır. Bir diğer deyişle kadın cinayetleri, kadınları susturmak ve boyun eğdirmek için nihai bir araç olarak görülmektedir.

Baldry ve Pagliaro'nun (2014, s. 335) araştırmasına göre kadın cinayetlerinde bireysel düzeyde risk faktörleri; failin kişiliği, alkol kullanımı, uyuşturucu kullanımı, çocukluk istismarı, şiddet geçmişi,

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Medyada Kadın Cinayetleri

Toplumsal cinsiyet, toplumların erkekler ve kadınlar üzerindeki egemenliğini yansıtan eril ve dişil hiyerarşilere ve belirli boyun eğme biçimlerine attettikleri sosyokültürel yapıları ifade etmektedir (Scott, 1986, s. 1054). En genel ifade ile toplumsal cinsiyet, bireylerin toplum tarafından kendilerine atfedilen rol ve davranış kalıpları etrafından hiyerarşik bir sisteme tabi tutulmalarını ifade etmektedir (Akdemir ve diğerleri, 2023, s. 498). Şimşak (Şimşak, 2018, s. 4-5)'ya göre erkekler “*kamusal alan, akıl ve mantık*” ile ilişkilendirilirken kadınlar “*özel alan, duygu ve beden*” ile birlikte anılmıştır. Bu çerçevede toplumsal cinsiyet, çoğunlukla kadınlar aleyhine işlemiş, geçmişten günümüze dek toplumsal cinsiyet eşitliğine hiçbir dönemde ve hiçbir yerde tam anlamıyla erişilememiştir. BM'nin 1946 yılında yaptığı Kadının Statüsü Komisyonu'nun kurulması (Women, 2020), 1979 yılında Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (OHCHR, 2020), 1995'te Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu (UN, 1995) gibi toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlama, kadınları ve kız çocuklarını güçlendirme noktasında bir dönüm niteliğinde yapılan anlaşmaların kabul edilmesi, bu konuda giderek artan çabaları yansıtmaktadır.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yaygın görüldüğü toplumlarda kadınlar özgürlüğü kısıtlayıcı yaklaşımlara maruz kalmakta, toplumun onlara attığı rollerin dışına çıktıklarında şiddet ile karşılaşmaktadırlar. Population Reports'a (1999, s. 1) göre toplumun kültürel normları ve inanç sistemleri bireylerin yaşam biçimleri üzerinde etkili olduğundan ataerkil sistem, cinsiyete dayalı şiddeti beraberinde getirmektedir. Bu sistemde kadınlar erkeklerden daha alt konumda görüldüğü için cinsiyete dayalı şiddet, kadına yönelik şiddet anlamına gelmekte; kadın cinayetleri yaygın olarak işlenmektedir. Sosyo Politik Saha Araştırma Merkezi'nin (2023) yayınladığı çalışmada, 1 Aralık 2022 – 28 Şubat 2023 tarihleri arasında kadınların mağdur konumda olduğu suçlarda 167 kadının öldürüldüğü, 175 kadının yaralandığı, 19 kadının tacize, 10 kadının tehdide ve 7 kadının cinsel saldırıya maruz kaldığı tespit edilmiştir.

Kadınları tahakküm altına alıp güçlerini empoze eden erkeklerin rolünü yeniden yapılandırarak kadın cinayeti eylemlerinin ardındaki motivasyonları aramak gerekmektedir. Araştırmalar genellikle kadınlara tahakküm ve güç dayatan androjen bir erkek rolünü öne çıkarmaktadır. Kadına yönelik şiddet, erkek hegemonyasının meşru kabul edildiği, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin var olduğunu doğrulayan kavramsal çatışma ve şiddet çerçevelerini yaratmaktadır (Hassan, 2019, s. 216). Özellikle kadınların böylesi bir tahakkümün amblemini temsil etmesi, mevcut eşitsizliği benimsemesi onları itaat ve sembolik şiddet kısır döngüsüne dahil etmektedir (Bourdieu, 2001, s. 9). Kadınların onları erkekten geri planda tutan, giyimini, konuşmasını, mesleğini sınırlayan bu şiddet kodlarını benimsemesinin günümüzdeki en büyük araçlarından biri medyadır. Önceleri dilden dile dolaşan, yalnızca gelenekler aracılığıyla geleceğe taşınan toplumsal cinsiyet eşitsizliği günümüzde kendisine yeni bir kanal bulmuştur. Medya olarak adlandırdığımız bu kanal, şiddeti tanımayan, yaşamayan bireylere şiddetin hangi durumlarda gerçekleştiği algısını yerleştirmektedir. Örneğin; bir kadının gece dışarı çıkması, açık giyinmesi, boşanmak istemesi, eşini aldatması, eşine sesini yükseltmesi vb. durumlar cinayet için bir gerekçe olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla şiddeti ve cinayeti medyadan gören bireyler bu durumların cinayete sebep olabileceğini, bu davranışları sergileyenlerin ise haksız olarak şiddeti veya ölümü hak ettiğini düşünmektedir.

Yapılan araştırmalar medyanın kadın cinayetleri sunumuyla toplumsal cinsiyet mitlerini ve klişelerini sürdürdüğünü göstermektedir. Gazeteciler, bazı durumlarda 'kötü' kızların 'kötü' şeylere karıştığını ve buna göre hak ettiklerini aldıklarını ima ederek mağdur olan kadını suçlama eğilimindedirler (Bullock & Cubert, 2002, s. 475). Dolayısıyla medya, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sürdürmekte ve kadın cinayetini erkek kontrolü ve istismarının toplumsal cinsiyet yapısının bir parçası olarak kavramsallaştırmaktan kaçınmaktadır (Fairbairn & Dawson, 2013, s. 150). Medyada ideal bir mağdur profili bulunmakta, cinayet mağduru kadın bu özellikleri göstermediği takdirde suçlanmakta ve damgalanmaktadır. Christie (1986), ideal bir mağdurun beş özellik gösterdiğini ifade etmektedir:

- Zayıf, yaşlı veya çok genç olması,
- İstismara uğradığında saygın bir projeyi yürütmesi,
- Mağdur edildiğinde bulunduğu yerden sorumlu olmaması,

- İstismarcının daha iri ve güçlü olması,
- Mağdurun istismarcı ile herhangi bir ilişkisinin olmamasıdır.

Bu özellikler eksik olduğunda kadının mağduriyeti meşruiyetini yitirmektedir. Bu bağlamda cinayet mağduru kadınların medyada ‘güvenilir’ olarak yansıtılmaları için toplumun normlarına uymaları beklenmektedir. Bu durum, medyanın toplumsal cinsiyet eşitliğine ters düşen ve objektiflik ilkesinin dışına çıkan bir tutum sergilediğini göstermektedir.

Taylor’un (2009) çalışmasında, medyanın kadın cinayeti haber söylemlerinde mağduru suçlamada çoklu kalıplara yer verildiği, mağdurları tanımlamak için olumsuz bir dil kullanıldığı, faili tanımlamak için ise sempatik dil kullanıldığı kayıt altına alınmıştır.

Richards, Gillespie ve Smith’in (2014) çalışmasında medyada aile içi şiddetin normalleştirildiği, mağdurun suçlanıldığı; haber sunumunda mağdurun veya failin hayatındaki hastalık vb. alternatif bir konuya odaklanarak olayın küçümsendiği tespit edilmiştir.

Köse ve Coşkun (2018) ise “*Kadın Cinayeti Haberlerinin Retorik Haber Çözümleme Yöntemi İle İncelenmesi: hürriyet.com.tr Örneği*” başlıklı çalışmasında medyanın kadın cinayetleri sunumunda kadınları günah keçisi olarak ilan ederken erkekleri namus bekçisi konumunda yansıttığını ifade etmiştir.

Kadın cinayeti, her yaştan, her gruptan ve her yerden kadını etkileyen karmaşık ve yaygın bir sorundur. Her kadın bu tehdidin potansiyel mağduru. Dolayısıyla kadın cinayeti konusunu geniş bir toplumsal sorun olarak algılayarak özellikle kamunun nabzını tutan medya üzerinde çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Medya çalışanlarının kadın cinayeti haber söylemlerinin iyileştirilmesiyle kamudaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı, kadını suçlayıcı algının yıkılmasında önemli bir adım atılmış olacaktır.

Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi

Bu proje, Ilgın ve Karagül’ün (2023) “*Medya ve Kadın Cinayetleri; Çanakkale Yerel Medya Örneği*” başlıklı çalışması referans alınarak planlanmıştır. Çalışma kapsamında 2022 yılında Çanakkale’de gerçekleştirilen 3 kadın cinayetinin toplumsal cinsiyet eşitsizliği bağlamında yerel medyaya yansımaları incelenmiş; incelemeler doğrultusunda 3 kadın cinayetinin de yerel medyada, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini pekiştiren, cinayeti ‘aldatma, boşanma’ gibi detaylar vererek gerekçelendiren ve normalleştiren eril bir dil ile yansıtıldığı tespit edilmiştir.

Bu bağlamda Çanakkale Valiliği, Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi iş birliğinde ‘Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’ gerçekleştirilmiştir.

Aralık ayında başlayan projede, Çanakkale’nin yerel medya çalışanlarına 7 ay süren bir eğitim modülü uygulanmıştır. Uygulanan eğitim modülleri ile;

- Medya çalışanlarının haber söylemlerinin cinsiyetçi söylemlerden uzaklaşması,
- Sansasyonel ifadeler yerine kadına yönelik şiddete farkındalık yaratacak ifadeler kullanılması,
- Mağdurun kimliği yerine failin kimliğini deşifre edici açıklamalar yapılması,
- Kadının şiddet karşısında çaresiz hissetmesine neden olacak haber söylemleri yerine, kolluk kuvvetlerine başvurmasını teşvik edici haber söylemleri kullanılması hedeflenmiştir.

Teorik, uygulamalı ve workshop çalışmalarını kapsayan eğitim modüllerinin tamamlanmasının ardından medya çalışanlarının haber dilinin gelişimini tespit etmek amacıyla bir haber analizi gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemleri içerisinde yer alan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla metin, doküman vb. birçok farklı materyali örnekleme, kodlama gibi belirli kurallar dahilinde analiz etmeyi amaçlayan bir nitel

araştırma yöntemidir (Metin & Ünal, 2022, s. 273). Krippendorff (1980) içerik analizi, verilerden bağlamlarına tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmaya yönelik bir araştırma tekniği olarak tanımlamıştır. Weber (1985, s. 74) ise, içerik analizi için metinden geçerli çıkarımlar yapmak için bir dizi prosedür kullanan bir araştırma metodolojisi olarak bahsetmektedir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında ‘Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’ne katılan Çanakkale yerel medya çalışanlarının 2024 yılında yazdığı ‘kadına yönelik şiddet’ ve ‘kadın cinayeti’ temalı haberlerin içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, genel bir algı çalışması olup projede alınan eğitimlerin yansımaları incelenmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evreni, Çanakkale yerel medya çalışanlarının 2024 yılında yazdığı ‘kadına yönelik şiddet’ ve ‘kadın cinayeti’ haberlerini kapsamakta; örneklem ise Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’nde uygulanan eğitim modüllerine katılım sağlayan Çanakkale yerel medya çalışanlarının 2024 yılında yazdığı ‘kadına yönelik şiddet’ ve ‘kadın cinayeti’ haberlerini kapsamaktadır.

Proje Kapsamında Uygulanan Eğitim Modüllerine Düzenli Katılım Sağlayan Medya Kuruluşları:

Çanakkale İnternet Medya	Ayyıldız Gazetesi
Boğaz Medya	Ezine Sonsöz Gazetesi
Çanakkale Web Haber	Çanakkale Olay
İpek Yolu Haber Ajansı	Çanakkale Burda
Sabah Gazetesi	Çanakkale TV
Çanakkale’nin Sesi	

BULGULAR

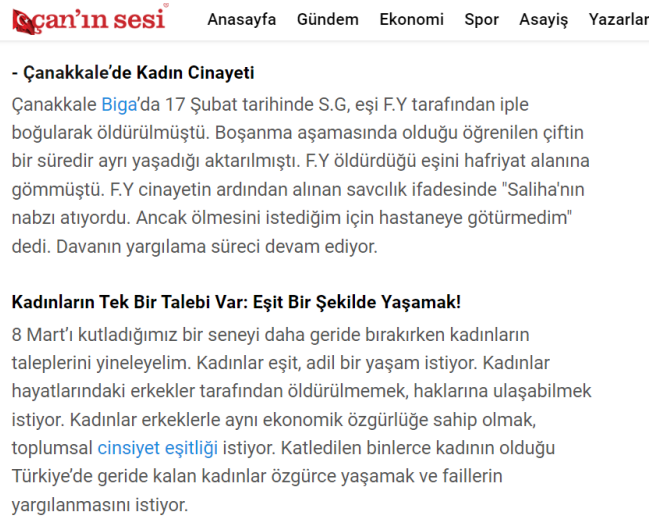
4 Aralık 2023 tarihinde başlayan Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi kapsamında, Çanakkale yerel medya çalışanlarına 7 ay süren bir eğitim modülü uygulanmış, bu modülde kadına yönelik şiddet haberlerinde etik haber söylemleri, yapay zeka ile toplumsal cinsiyet eşitliğini esas alan haber yazımı, gazete haberlerinde kadın temsili ve habercilikte görsel ileti kullanımını konularına değinilmiş, workshoplar ile uygulamaya dökülmüştür. Uygulanan eğitim modülü sonucunda yerel medya çalışanlarının cinsiyetçi dilden uzaklaştıkları, kadının mahremiyetine önem veren bir dil ve görsel kullanımına yöneldikleri, kolluk kuvvetlerine yönlendirici içerikler üretmeye başladıkları tespit edilmiştir.

Bu değişim, eğitimi alan yerel medya çalışanlarının yazdığı, 2024 yılında gerçekleşen kadına şiddet ve kadın cinayeti haberleri analiz edilerek kayıt altına alınmıştır. Analiz edilen haberlerde yerel medya çalışanlarının mağdur yerine failin kimliğinin ifşasına yöneldiği, toplumsal cinsiyet eşitliğini vurgulayan ifadeler kullandığı, etik görsel kullanımına önem verdiği ve haber metinlerinin sonuna farkındalık yaratacak dipnotlar eklediği görülmüştür.

Şekil 2. Mağdur Yerine Failin Kimliğinin İfşası (Çanakkale Olay, 2024).

2022 yılında Çanakkale yerel medyada paylaşılan kadın cinayeti haberlerinde mağdur kadının kimlik bilgilerinin açık, failin ise kapalı bir şekilde verildiği, kadınların görsel kullanımında etik dışı unsurlar bulunduğu kayıt altına alınmıştır. Fakat 'Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi' kapsamında eğitimleri alan medya çalışanlarında bu konuda farkındalık oluştuğu gözlemlenmiştir. Örneğin; 'Çanakkale Olay Gazetesi' medya çalışanlarının, kadın cinayeti ve kadına yönelik şiddet haberlerinde mağdurun kimliği yerine failin kimliğini deşifre ettiği ve görsel kullanımında mahremiyete önem verdiği tespit edilmiştir.

Şekil 3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Vurgu Yapan İfadeler, (Çan'ın Sesi Gazetesi, 2024).

Eğitimler sürecinde toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın hakları kavramları üzerinde durulmuş, medya çalışanlarının haberlerde 'Eşitlik' kavramına vurgu yapmasının farkındalık yaratacağı konusunda hemfikir olunmuştur. Bu bağlamda proje kapsamında verilen eğitimlere katılım sağlayan 'Çan'ın Sesi Gazetesi' medya çalışanlarının 17 Şubat 2024 tarihinde meydana gelen kadın cinayetini, toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemine vurgu yaparak sunduğu kayıt altına alınmıştır.

BİGA'DA KADIN CİNAYETİ!

Biga'da öğrenildiğine göre bir kişi gece saatlerinde, boşanma aşamasındaki eşini katletti.

Şekil 4. Etik Görsel Kullanımı, (Çanakkale TV, 2024).

2022 yılında gerçekleştirilen Çanakkale yerel medyanın kadına yönelik şiddet haberlerinin analizinde kadın cinayeti haber başlıklarının çoğunlukla sansasyonel olma amacı güdererek yazıldığı, dolayısıyla cinayetin detaylarının başlıkta verildiği, kadını damgalayıcı bir dil kullanıldığı ve 'Videolu' gibi tıklama unsuru ifadelerle yer verildiği görülmüştür. Bu proje ile yerel medya çalışanları kadın cinayeti haber başlıkları noktasında bilinçlendirilmiş, sansasyonellik amacı yerine kadını koruyucu olmaya yönlendirilmiştir. Dolayısıyla eğitim sonrası süreci kapsayan 2024 yılı şubat ayında meydana gelen bir kadın cinayeti için Çanakkale TV, yalnızca "Biga'da Kadın Cinayeti" başlığı ile haber sunumunu gerçekleştirmiştir.

"Kadın şiddeti olayının sonuna kadar takipçisi olacağız "

Gündem

02 Temmuz 2024

8 Mart Kadın Platformundan kadın şiddeti basın açıklaması

"Kadın şiddeti olayının sonuna kadar takipçisi olacağız "

Şekil 5. Kadın Platformu İfadeleriyle Kadına Yönelik Şiddet Haber Sunumu, (Çanakkale Web Haber, 2024).

Proje bünyesinde uygulanan 7 aylık eğitim modülü süresince kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde avukat, polis, sosyolog veya bir kadın platformu sözcüsünün ifadelerine ve görüşlerine yer verilmesi gerektiği konuşulmuş, yerel medya çalışanları ile bu konuda görüş birliğine varılmıştır. Eğitimlere katılan 'Çanakkale Web Haber' medya çalışanları, Temmuz 2024'te meydana gelen kadına yönelik şiddet haberini, 8 Mart Kadın Platformunun basın açıklamasına yer vererek paylaşmış, görüş birliğini uygulamada ortaya koymuştur.

AİLESİNİ KATLETTİ!

Biga'da bir kişi önce tartıştığı hemşire eşini ardından 9 yaşındaki oğlunu öldürüp intihar etti.

Görsel 5. “Bu Haberde Kişinin Mahremiyetini Korumak İçin Fotoğraf Kullanılmamıştır” İfadesi, (Çanakkale TV, 2024).

Proje sürecinde katılımcıların öğrendiklerini uygulamalarına fırsat tanıyan, tartışmalı olarak etik haber yazmalarına imkan sağlayan Workshop bölümüne yer verilmiştir. Bu bölümde yerel medya çalışanlarının yaptığı tartışmalar doğrultusunda kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerinde, not olarak “*Bu haberde maktulün fotoğrafı ile adı, ailesini ve manevi hatırasını koruma adına gizli tutulmuştur*” ifadesine yer verilmesinin önem arz ettiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda Temmuz 2024’te gerçekleştirilen kadın cinayeti haberi, eğitimlere katılım sağlayan ‘Çanakkale TV’ tarafından haberin sonunda “*Bu haberde kişilerin mahremiyetini korumak için fotoğraf kullanılmamıştır.*” ifadesine yer verilerek sunulmuştur. Bu örnek, ‘Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’ için büyük bir adım olarak değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Medya, bireylerin birbirlerini, toplumsal olayları ve sosyal konuları nasıl anladıkları ve algıladıkları konusunda önemli bir rol oynamakta; medyatik dil hem inançları hem de kamuoyunu etkilemektedir. Dolayısıyla hassas ve önem arz eden bir konu olan kadın cinayetleri noktasında medyanın dili iyileştirilmelidir. Kadın cinayetlerinin normalleştirilmesinin önüne geçilmesi, kadın cinayetinin toplumsal cinsiyet normlarından bağımsız algılanması ve piyasada bir çıkar amacı gütmeyen konunun farkındalığına vurgu yapılması medya çalışanlarının idealleri arasında olmalıdır. Bu doğrultuda ulusal ve yerel olmak üzere tüm medya çalışanlarının kadın cinayeti haber söylemlerine ilişkin eğitimlere tabi tutulması hem kadının insan hakları hem de toplumun gelişimi için önem arz etmektedir.

Bu gereklilikler doğrultusunda ulusal medyadan önce bir pilot çalışma niteliğinde yerel medya evren alınmış; Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi yürütücülüğünde, Çanakkale Valiliği ve Çanakkale Cumhuriyet Başsavcılığı iş birliğiyle ‘Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’ gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında uygulanan ve 7 ay süren eğitim modülünde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi öğretim üyeleri tarafından Çanakkale yerel medya çalışanlarına kadına yönelik şiddetle mücadele, mevzuat bilgilendirmesi, etik haber söylemleri, haber üretim süreçleri ve dinamikleri, gazete haberlerinde kadın

temsili, kadına yönelik şiddet haberlerinde etik görsel kullanımı, yapay zeka ile toplumsal cinsiyet eşitliği esaslarına dayanarak kadına yönelik şiddet haber üretimi eğitimleri verilmiştir. Eğitimlerin tamamlanmasının ardından eğitim sonrası süreci kapsayan 2024 yılında Çanakkale yerel medya çalışanlarının kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti temalı yazdıkları haberler analiz edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda yerel medya çalışanlarının haber söylemlerinde ve görsel kullanımlarında büyük bir değişiklik olduğu gözlemlenmiştir. Eğitimlere düzenli katılım sağlayan medya çalışanlarının kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberlerine bakış açısının değiştiği gözlemlenmiş; kadını suçlayan, yargılayıcı düşüncelerden kadını koruyan, saygı gösteren bir düşünceyi benimsedikleri haber söylemlerine yansımıştır. Önceleri mağdurun kimlik bilgilerine yer verilen haberlerin yerine failin kimliğinin deşifre edildiği, mağdur olan kadının ise isimlerinin dahi kodlu bir şekilde verildiği gözlemlenmiştir. Haber görsellerinin çoğunlukla, “*Son Dakika*”, “*Kadın Cinayeti İşlendi*” vb. yazıların büyük puntolarla yazılması şeklinde kullanıldığı kayıt altına alınmış, etik görsel kullanımına önem verildiği görülmüştür. Haberlerde toplumsal cinsiyet eşitliği vurgusuna yer verildiği, haber metninin sonuna farkındalık yaratacak dipnotlar eklendiği tespit edilmiştir. Çanakkale TV’de yayınlanan kadın cinayeti haberinin sonuna “*Bu haberde kişilerin mahremiyetini korumak için fotoğraf kullanılmamıştır.*” ifadesinin eklenmesi, projenin en önemli sonuçlarından biridir.

Bu bağlamda kadına yönelik şiddet haberlerinde kadını suçlayıcı, damgalayıcı, dışlayıcı söylemlere ve etik dışı, kimliği deşifre edici görsel kullanımına sıfır tolerans ilkesiyle yola çıkılan ‘Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Sıfır Tolerans Projesi’nin geliştirilmesi ve ulusala yaygınlaştırılması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akdemir, D. Ş., Tüfekçioğlu, S., & Karlıdağ, B. (2023). İnsan Hakları, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Avrupa Birliği Avrupa Parlamentosunda Kadın Temsiliyeti Üzerine Bir İnceleme. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 497-517.
- Anıtsayaç. (2024, Haziran 3). *Şiddetten Ölen Kadınlar İçin Dijital Anıt*. Haziran 3, 2024 tarihinde <https://www.anitsayac.com/?year=2024> adresinden alındı
- Baldry, A. C., & Pagliaro, S. (2014). Helping victims of intimate partner violence: the influence of group norms among lay people and the police. *Psychology of Violence*, 334-347.
- Bourdieu, P. (2001). *Masculine Domination*. Stanford: Stanford University Press.
- Brannon, R. (2021). The value and scope of the term femicide. *Dignity: A Journal of Analysis of Exploitation and Violence*, 6(5), 7.
- Bravo, S. R. (2008). "Femicide in Chile", Strengthening Understanding of Femicide: Using Research to Galvanize Action and Accountability. *Conference Papers on Femicide*, (s. 95-102). Washington DC.
- Bullock, C., & Cubert, J. (2002). Coverage of Domestic Violence Fatalities by Newspapers in Washington State. *Journal of Interpersonal Violence*, 475-499.
- Capti, J., & Russell, D. E. (1992). Femicide: Sexist Terrorism Against Women. J. Radford, & D. E. Russell içinde, *Femicide: The politics of woman killing* (s. 13-24). New York: Twaine Publishers.
- Chermak, S. (1995). *Victims in the News: Crime and the American News Media*. United States of America: Westview.
- Chesler, P. (2018). *A family conspiracy*. New English Review Press.
- Christie, N. (1986). The ideal victim. E. A. Fattah içinde, *From Crime Policy to Victim Policy: Reorienting the Justice System*. Macmillan.
- Corradi, C., Marcuello-Servos, C., Boira, S., & Weil, S. (2016). Theories of femicide and their significance for social research. *Current Sociology*, 975-995.
- Croteau, D., & Hoynes, W. (1997). *Media/Society: Industries, Images, and Audiences*. Pine Forge.
- Fairbairn, J., & Dawson, D. (2013). Canadian News Coverage of Intimate Partner Homicide: Analyzing Changes over Time. *Feminist Criminology*, 147-175.
- Çan'ın Sesi Gazetesi. (2024, Mart 8). "2024'ün Başından 8 Mart'a Kadar 72 Kadın Öldürüldü". Temmuz Temmuz, 2024 tarihinde Çan'ın Sesi:

- <https://www.caninsesi.com.tr/haber/19502204/2024un-basindan-8-marta-kadar-72-kadin-olduruldu> adresinden alındı
- Çanakkale Olay. (2024, Temmuz 4). *Biga'da yaşanan kadın cinayetinde kan donduran itiraf!* Temmuz 15, 2024 tarihinde Çanakkale Olay: <https://canakkaleolay.com/haber/biga-da-yasanan-kadin-cinayetinde-kan-donduran-itaraf-59530> adresinden alındı
- Çanakkale TV. (2024, Temmuz 4). *Ailesini Katletti!* Temmuz 15, 2024 tarihinde Çanakkale TV: <https://www.canakkaletv.com.tr/ailesini-katletti/35149/> adresinden alındı
- Çanakkale TV. (2024, Temmuz 4). *Biga'da Kadın Cinayeti.* Temmuz 15, 2024 tarihinde Çanakkale TV: <https://www.canakkaletv.com.tr/biga-da-kadin-cinayeti/33659/> adresinden alındı
- Çanakkale Web Haber. (2024, Şubat 19). *"Kadın şiddeti olayının sonuna kadar takipçisi olacağız"*. Temmuz 15, 2024 tarihinde Çanakkale Web Haber: <https://www.canakkalewebhaber.com/gundem/kadin-siddeti-olayinin-sonuna-kadar-takipcisi-olacagiz> adresinden alındı
- Gaziğlu, E. (2013). Kadın Cinayetleri: Kavramsallaştırma ve sorunlu yaklaşımlar. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 89-100.
- Hassan, C. G. (2019). Femicide: a Cultural Heritage. *of the Journal Scuola Democratica*.
- İlgin, H. Ö., & Karagül, D. (2023). Medya ve Kadın Cinayetleri; Çanakkale Yerel Medya Örneği. *İletişim Çalışmaları Dergisi*, 89-100.
- Köse, H., & Coşkun, A. (2018). Kadın Cinayeti Haberlerinin Retorik Haber Çözümleme Yöntemi ile İncelenmesi: hürriyet.com.tr Örneği. *Al Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 191-222.
- Kellner, D. (1995). Cultural studies, multiculturalism, and media culture. G. Dines, & J. Humez içinde, *Gender, race, and class in media: A text reader* (s. 9-20). Thousand Oaks.
- Krippendorff, K. (1980). Validity in content analysis. *Computerstrategien für die Kommunikationsanalyse*, 45-69.
- Mercer, A. (2019). Femicide depictions in the media: A content analysis. *Doctoral Dissertation*, 1-23.
- Metin, O., & Ünal, Ş. (2022). İçerik analizi tekniği: İletişim bilimlerinde ve sosyolojide doktora tezlerinde kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 273-294.
- OHCHR. (2020). *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women*. Temmuz 18, 2024 tarihinde <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cedaw.aspx> adresinden alındı
- Radford, J., & Russell, D. E. (1992). Femicide: The politics of woman killing. *Twayne Publishers*.
- Reports, P. (1999). *Ending Violence Against Woman*. Issues in World Health.
- Richards, T. N., Gillespie, L. K., & Smith, M. D. (2014). An examination of the media portrayal of femicide-suicides: An exploratory frame analysis. *Feminist Criminology*, 24-44.
- Russell, D. E., & Harmes, R. A. (2001). Femicide in global perspective. *Teachers College Press*.
- Scott, J. W. (1986). Gender: A useful category of historical analysis. *The American Historical Review*, 1053-1075.
- Sosyo Politik Saha Araştırma Merkezi. (2023). *1 Aralık 2022 - 28 Şubat 2023 tarihleri arasında basına yansıyan kadına şiddet vakaları incelemesi*. Temmuz 21, 2024 tarihinde Saha Merkezi: <https://sahamerkezi.org/1-aralik-2022-28-subat-2023-tarihleri-arasinda-basina-yansiyan-kadina-siddet-vakalari-incelemesi/> adresinden alındı
- Şimga, H. (2018). Kadın ve İnsan Hakları. *Maltepe Üniversitesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi ve UNESCO Felsefe ve İnsan Hakları Kürsüsü Bülteni*.
- Taylor, R. (2009). Slain and slandered: a content analysis of the portrayal of femicide in crime news. *Homicide Studies*, 21-49.
- UN. (1995). *Beijing Declaration and Platform for Action*. Temmuz 21, 2024 tarihinde UN Creates New Structure for Empowerment of Women: https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdfUnited adresinden alındı
- Weber, R. P. (1985). *Basic content analysis*. Newbury Park.
- Women, U. (2020). *Commission on the Status of Women*. Temmuz 21, 2024 tarihinde https://www.un.org/en/events/pastevents/pdfs/Beijing_Declaration_and_Platform_for_Action.pdfUnited adresinden alındı
- Yıldırım, S. (2018). Türkiye'de Son On Yılda İşlenen Kadın Cinayetleri Üzerine: Sebep, Sonuç ve Öneriler. *Mecmua*, 1-21.